

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleménye Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért (EIDHR)

(2009/C 182/03)

Előadó: **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

2008. július 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezései véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2008. december 11-én elfogadta véleményét. (Előadó: Giuseppe Antonio Maria IULIANO).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. január 14–15-én tartott, 450. plenáris ülésén (a január 15-i ülésnapon) 115 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A gazdasági, szociális és kulturális jogok megerősítése

Az EGSZB azt kéri, hogy földrajzi és tematikus eszközei, főként az *Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért* (EIDHR) kiegészítő eszköz által az Európai Unió nagyobb jelentőséget tulajdonítson politikáiban a gazdasági, szociális és kulturális jogoknak ⁽¹⁾.

Az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára vonatkozó, nemrég elfogadott fakultatív jegyzőkönyvvvel kapcsolatban az EGSZB azt kéri az Európai Uniótól, hogy szólítson fel az egyezmény és a hozzá tartozó jegyzőkönyv (lásd az 1. mellékletet) általános ratifikációjára és végrehajtására.

1.2 A társadalmi párbeszéd és a tisztességes munka az EIDHR prioritásai között

A gazdasági, szociális és kulturális jogok elismerésének keretében, valamint a béke fenntartásához és az összes ország demokratikus fejlődéséhez elengedhetetlen feltételek részeként az EGSZB hangsúlyozza a munka védelmét, annak minden aspektusával együtt (a munka a társadalmi identitásnak és minden ember állampolgári

jogainak meghatározó eleme) ⁽²⁾. Az EGSZB felhívja a figyelmet a munka védelme, valamint az összes ehhez kapcsolódó jog közötti kapcsolatra, amelyeket konkrétan a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) nemzetközi alapmegállapodásai határoznak meg (a munkához való jog, a gyülekezési és kollektív tárgyalási jog, a munkahelyi diszkriminációmentesség, a fiatalok munkájának és a kényszermunkának a tilalma), és amelyeket az alapvető emberi jogok részeként tartanak számon. Ennek következtében a tisztességes munkát (az ILO definíciója szerint) és a társadalmi párbeszédet, amely a munkajogok érvényesítésének és védelmének elengedhetetlen feltétele, annak rendje és módja szerint kell elismerni az EIDHR prioritásai között.

1.3 A szociális partnerek támogatása

A szociális partnereket (munkavállalói és munkáltatói szervezeteket) mint a társadalmi párbeszéd főszereplőit ebben az összefüggésben résztvevőknek és az Európai Unió legfontosabb tárgyalópartnereinek kell tekinteni. A szociális partnereket teljesen be kell vonni a politikai párbeszédbe, és közvetlen támogatást kell biztosítani számukra.

1.4 A civil társadalom szerepének megerősítése az emberi jogokkal kapcsolatos konzultációs folyamat keretében

Az EGSZB általánosságban véve azt kéri, hogy a demokrácia és az emberi jogok előmozdítása mindig az EU által elfogadott külpolitikák homlokterében legyen, főként pedig azt, hogy a tematikus programok és eszközök címzettje elsősorban a szervezett civil társadalom legyen minden olyan esetben, ahol ez lehetséges.

Az EGSZB azt szeretné, ha intézményi elemzés kezdődne a civil társadalom szerepéről az Európai Unió külpolitikájában az emberi jogok témájában, valamint arról, hogy hogyan lehetne a civil

⁽¹⁾ A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 3., 6. és 15. cikke elismeri a következőket: a gazdasági, szociális és kulturális jogok gyakorlását a férfiak és a nők számára az egyenjogúság alapján biztosítják (3. cikk). A tagállamokat felszólítják, hogy szavatolják e jog gyakorlását, valamint a következő jogokét:

- a munkához való jog,
- az igazságos és megfelelő munkafeltételekhez való jog,
- a szakszervezetek létrehozásához és az azokba való belépéshez való jog,
- a szociális biztonsághoz való jog, beleértve a társadalombiztosításokat is,
- a lehető legszélesebb körű védelmet és segítséget kell nyújtani a családnak, az anyáknak, a gyermekek és a fiatalok számára,
- a megfelelő életszínvonalhoz való jog,
- mindenkinek a joga arra, hogy a testi és lelki egészség elérhető legmagasabb szintjét élvezze,
- az oktatáshoz való jog, valamint
- a művelődéshez való jog.

⁽²⁾ Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának a tisztességes munkáról szóló 23. cikke; melynek tartalma az 1966-os Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 6., 7., 8. cikkeiben is szerepel.

társadalmat a legközvetlenebb módon bevonni ennek a politikának a végrehajtásába. A civil társadalommal való konzultációnak szisztematikusan meg kellene történnie minden stratégiai dokumentum kidolgozása előtt, beleértve az országspecifikus stratégiai dokumentumokat is.

1.5 Az EGSZB szerepe: nyomon követés és értékelés

Az EGSZB azt kéri, hogy hivatalosan vonják be a belső konzultációs folyamatba az EIDHR többéves és egyéves stratégiai tervezésének kezdetén annak érdekében, hogy visszajelzést lehessen adni a harmadik országokbeli civil társadalmi partnerekkel, különösen azokkal a partnerekkel közösen elvégzett munka eredményeiről, amelyekkel elsődrendű kapcsolatok állnak fenn (India-kerekasztal, földközi-tengeri térség, AKCS-országok stb.). Azt kéri, hogy konzultáljanak vele az EIDHR féldős értékelésével, illetve mérlegével kapcsolatban is.

Az EGSZB aktív szerepet kíván játszani a folyamatban, melynek során saját tapasztalataira és a referenciahálózatokra támaszkodik (gazdasági és szociális partnerek, gazdasági és szociális tanácsok).

Az EGSZB javaslata szerint megfontolás tárgyává kellene tenni az „információs központok” létrehozását az emberi jogok védőinek támogatására, amely központok lehetővé tennék az EU intézményei és szervei számára, hogy saját hatókörükben hálózatokban dolgozzanak.

Az EGSZB a választási utókövetések során a civil társadalmat illetően is fontos szerepet tölthet be a demokratikus rendszerek megszilárdítása szempontjából.

Az EGSZB – az Európai Parlament gyakorlata mintájára – azt javasolja, hogy hozzanak létre egy EIDHR nyomonkövetési bizottságot, amelynek feladata egyrészt a pénzügyi eszközökre vonatkozóan bevezetett új eljárások keretében felmerülő, sürgős konzultációs kérelmek megválaszolása lenne, másrészt pedig annak biztosítása, hogy az EIDHR tervezését és végrehajtását nyomon kövessék.

2. Az Európai Unió és az emberi jogok

2.1 Az Európai Unió egyik legfontosabb célkitűzése az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok védelme, mind határain belül, mind a harmadik országokkal fenntartott kapcsolataiban. Az Európai Unióról szóló szerződés (1999) 6. cikke a következőket mondja: „Az Unió a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságok tiszteletben tartása és a jogállamiság elvein alapul, amely alapelvek közösek a tagállamokban.” Ugyanennek a szerződésnek a 7. cikke egy olyan mechanizmust tartalmaz, amelynek alapján szankcionálható ezeknek a jogoknak valamely tagállam általi súlyos és tartós megsértése.

2.2 Az Európai Unióról szóló szerződés 11. cikke az EU külső dimenzióját is érinti az emberi jogok védelme szempontjából. A 2000 decemberében megkötött Nizzai Szerződés kiterjeszti az

emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásának célkitűzését azáltal, hogy bevonja azt a harmadik országokkal folytatott fejlesztési együttműködés és minden egyéb formájú együttműködés tevékenységeibe (az Európai Közösséget létrehozó szerződés 181. és 181a. cikke). Az EU 2000-es nizzai csúcson kihirdetett Alapjogi Chartája végre referenciaszöveggé szolgált az emberi jogok tekintetében, mind az EU belső, mind a külső dimenziója szempontjából⁽³⁾.

2.3 Az utóbbi évtizedekben a globalizáció exponenciálisan fejlődő folyamata az emberi jogok védelmének kérdését az EU egyre jelentősebb kérdésévé emelte, főként a fejlődő országokkal való kapcsolatok tekintetében. Az Európai Bizottság és a Tanács az Európai Parlament beleegyezésével⁽⁴⁾ már hosszú ideje hangsúlyozta a fejlődés (a szegénység elleni harc) és az emberi jogok védelme közötti kapcsolatot, mivel ezek a jogok teremtik meg az országok hatékony és stabil társadalmi-gazdasági fejlődésének alapjait, és járulnak hozzá a millenniumi fejlesztési célok eléréséhez.

2.4 „... nemzetközi diplomáciai pozícióval rendelkező gazdasági és politikai szereplőként és a külső segítségnyújtásra elkülönített kiemelt költségvetéssel rendelkező félként az Európai Unió mind befolyással, mind tárgyalóerővel rendelkezik, amelyet a demokratizálódás és az emberi jogok javára fordíthat (a harmadik országokban)”⁽⁵⁾ Az Unió jelenleg az emberi jogokról szóló politikai párbeszéd útján gyakorolja ezt a befolyását, amelyeket a vele kapcsolatban álló országokkal folytat. Példaként említhetjük a kizárólag az emberi jogokkal kapcsolatos strukturált párbeszédet (Kínával), vagy a fejlődő országokkal, az EU új szomszédos országaival és a tagjelölt országokkal regionális szinten folytatott kétoldalú párbeszédet a partnerségi és együttműködési megállapodások, valamint társulási megállapodások összefüggésében.

2.5 Példa erre az emberi jogokról szóló záradék, amelyet az EU a harmadik országokkal kötött kétoldalú megállapodásokban vezetett be, és amely az emberi jogok és a demokrácia tiszteletben tartását a megállapodás egyik lényegi elemeként rögzíti. Ez a záradék 1992 óta szerepel az EU által megkötött kétoldalú szerződésekben, és jelenleg több mint száz országra alkalmazzák⁽⁶⁾. Egy alapvető elem megsértése esetén különböző intézkedések

⁽³⁾ Ebben az összefüggésben emlékeztetünk az 1961-es Európai Szociális Chartára, mely az első európai szintű jogi forrás, amely rögzítette a gazdasági és szociális jogokat. Az 1965-ben érvénybe lépett chartát 1996-ban dolgozták át, jelenlegi változata pedig 1999 óta érvényes. Végül emlékeztetünk a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló, 1989. évi közösségi chartára is.

⁽⁴⁾ Az Európai Tanács és az Európai Bizottság közös nyilatkozata az Európai Unió fejlesztési politikájáról (2000. november 10.), mely hozzáférhető a következő internetes címen: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/fr/00/st13/13458f0.pdf>. Az Európai Unió fejlesztési politikája – „Európai Konszenzus” COM(2005) 311 végleges.

⁽⁵⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: Az Európai Unió szerepe az emberi jogok és a demokratizálódás előmozdításában a harmadik országokban (COM(2001) 252 végleges).

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság közleménye: A demokratikus elvek és az emberi jogok figyelembe vétele és tiszteletben tartása a Közösség és a harmadik országok közötti megállapodásokban (COM(95) 216 végleges).

foganatosíthatók különböző szinteken, például a kapcsolatok megszakítása politikai szinten, vagy az együttműködési programok megváltoztatása. Az EU ezenkívül rendelkezik egy másik eszközzel: „a szociális ösztönző záradékkal” az Általános Preferenciális Rendszer (GSP és GSP+) keretein belül, amely kiegészítő preferenciákat irányoz elő a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) bizonyos normáit tiszteletben tartó országok számára (7).

2.6 Mindazonáltal az emberi jogokkal kapcsolatos európai politikában még hiányosságok és ellentmondások fedezhetők fel. Az Európai Parlament 2005-ben állásfoglalást (8) fogadott el, amelyben kiemeli, hogy az EU számos ágazati megállapodásában (a textiliparban, a halászatban, a mezőgazdaságban stb.) nem szerepel az emberi jogokról szóló záradék. Általánosságban helyteleníti a létező megállapodásokban alkalmazott terminusok és eljárások pontatlanságát, ami nem teszi lehetővé a záradék hatékony alkalmazását. A Parlament főként korlátozott szerepére hívja fel a figyelmet a szűkebb értelemben vett megállapodások tárgyalási folyamatában (felügyelet és felfüggesztés); a Tanács és az Európai Bizottság nagyobb döntési térrel rendelkezik.

2.7 Az afrikai országokkal, a karibi térség országaival és a csendes-óceáni térség államaival (AKCS) kötött gazdasági partnerségi megállapodásokban (9), valamint a földközi-tengeri térséggel kötött szabadkereskedelmi megállapodásokban (ENP) az Unió úgy tűnik, főként a kereskedelmi szempontokra összpontosít. A fejlesztési támogatás ennek megfelelően a nyomásgyakorlás eszközeként lenne értelmezhető a déli partnerekkel szemben, és a megállapodások így (az emberi jogok védelméből kiindulva) nem a fejlesztést szolgálnák a kedvezményezett országokban.

2.8 Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy következetes és egymást kiegészítő politikákat kell alkalmazni, amelyek támogatják az emberi jogokat és a demokratizálódást, és egyforma prioritási szintet szavatolnak a különböző külpolitikai, kereskedelmi és fejlesztési együttműködési ágazatokban. A következetesség hatékony tiszteletben tartásának szavatolásához a **civil társadalommal folytatott, széles körű konzultációs folyamat** is szükség van. A civil szervezetek hozzájárulása értékes lehet a különböző szinteken, a megállapodásokról szóló tárgyalásoktól a felügyeletig, az értékelésig és az ellenőrzésig a végrehajtási fázisban.

3. Dióhéjban az EIDHR-ről (európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért)

3.1 Az EIDHR az EU-nak az a pénzügyi eszköze, amely az emberi jogok és a demokrácia előmozdítását célzó tevékenységek támogatását biztosítja a harmadik országokban. Ebben az

(7) Az 1998. december 21-i, az 1999. július 1-től 2001. december 31-ig tartó időszakra vonatkozó többéves általános preferenciális rendszer alkalmazásáról szóló 2820/98/EK rendelet, HL L 357., 1998.12.30.

(8) Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogi és demokráciazáradékról az Európai Unió megállapodásaiban (2005/2057(INI)).

(9) Az ilyen típusú megállapodások megkötésére irányuló tárgyalások 2002-ben kezdődtek a cotonou-i megállapodás (2000) alapján. Ezek a megállapodások szabadkereskedelmi övezetek létrehozását irányozzák elő az EU- és az AKCS-országok között.

értelemben az EIDHR-t korábban már említett, más eszközök kiegészítőjének kell tekintenünk a demokráciával és az emberi jogokkal kapcsolatos politikák megvalósítása terén. Ezek az eszközök a következők: politikai párbeszéd, diplomáciai lépések, kereskedelmi egyezmények, földrajzi és tematikus együttműködési eszközök és programok.

3.2 Ez az eszköz az EU 2007–2013-as időszakra vonatkozó pénzügyi tervének összefüggésében született meg, mely beindította az Unió külső pénzügyi támogatási programjai újraszervezésének hosszadalmas folyamatát. Ez az új keret eszentül magába foglalja a földrajzi eszközöket: **IPA** (előcsatlakozási támogatások, a tagjelölt és a lehetséges tagjelölt országok számára), **ENPI** (európai szomszédsági és partnerségi eszköz a kaukázusi térség, Közép-Európa és a földközi-tengeri térség országai számára), **DCI** (fejlesztési együttműködési pénzügyi eszköz), **ICI** (pénzügyi együttműködési eszköz az iparosodott országokkal), valamint a tematikus eszközöket: **EIDHR** (emberi jogok), **IS** (stabilitási eszköz), **ICSN** (együttműködési eszköz a nukleáris biztonság terén). A harmadik országok egyetértése nem szükséges a tematikus eszközök létrehozásához.

3.3 Az EIDHR-re vonatkozó rendelet (10) 2007. január 1-jén lépett hatályba, egy saját költségvetéssel rendelkező eszközt hozva létre. Az eszköz keletkezésének folyamata nem volt könnyű, mivel az eredeti javaslatokban az szerepelt, hogy az emberi jogokkal a fejlesztési együttműködési pénzügyi eszköz egy külön tematikus fejezete foglalkozik majd, veszítve ezzel a más fejlesztési együttműködési intézkedésekhez viszonyított önállóságból. Az Európai Parlament, valamint a **civil szervezetek** nyomásának köszönhetően végül külön rendelet született az emberi jogok és a demokrácia tárgykörében.

3.4 Ez az eszköz felváltja az európai emberi jogi kezdeményezést, mely 2000 és 2006 között volt az érvényben lévő program. Az új eszköz megfelel azoknak a kritikáknak, melyek az európai kezdeményezést adminisztratív és pénzügyi szempontból túlságosan is merevnek ítélték meg, és nem tartották megfelelőnek azon országok civil társadalma számára, ahol az emberi jogok és a demokrácia érvényesülése nehézségekbe ütközik.

3.5 Az eszköz megvalósítása több szakaszra oszlik: 1) *többéves stratégiai tervezés*, mely meghatározza az EU segítségnyújtásának keretét, kijelölve a prioritásokat és a tájékoztató jellegű pénzügyi keretet. A stratégiai dokumentumot az Európai Bizottság Külkapcsolati Főigazgatósága dolgozza ki, a többi érintett szereplővel, köztük a civil társadalom képviselőivel folytatott konzultációt követően; 2) maga az *éves cselekvési terv*, mely a stratégiai dokumentumon alapul, és részletesebben meghatározza a célkitűzéseket, a cselekvési területeket, az irányítási eljárásokat és a finanszírozás összegét. Az éves cselekvési tervet a EuropeAid dolgozza ki.

(10) Az Európai Parlament és a Tanács 1889/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a demokrácia és az emberi jogok világszintű előmozdítása finanszírozási eszközének létrehozásáról, HL L 386/1., 2006.12.29.

3.6 Nem szabad arról megfeledkezni, hogy az Európai Bizottság által kidolgozott és a tagállamok által elfogadott stratégiai dokumentumok az Európai Parlament jogi vizsgálatának tárgyát képezik. Az Európai Bizottság a politikák megvalósításakor tekintetbe veszi a Parlament észrevételeit.

3.7 Az EIDHR-nek jelenleg öt célkitűzése ⁽¹¹⁾ van:

- 1. célkitűzés: Az emberi jogok tiszteletben tartásának megerősítése ott, ahol a leginkább veszélyben vannak
- 2. célkitűzés: A civil társadalom szerepének megerősítése az emberi jogok és a demokratikus reformok előmozdításában, az egyedi érdekek békés összehangolásában, valamint a politikai részvétel és képviselés kiszélesítésében
- 3. célkitűzés: Az emberi jogokkal és a demokráciával kapcsolatos tevékenységek támogatása a közösségi iránymutatások által lefedett területeken, például a következő témákban folytatott párbeszéd esetében: az emberi jogok, az emberi jogok védelmezői, a halálbüntetés, a kínzás, gyermekek a fegyveres konfliktusokban
- 4. célkitűzés: Az emberi jogok védelmére, az igazságra, a jogállamiságra és a demokrácia előmozdítására irányuló nemzetközi és regionális keret támogatása és megerősítése
- 5. célkitűzés: A demokratikus választási folyamatokba vetett bizalom erősítése, például a választási megfigyelés révén

3.8 Az EIDHR az emberi jogok előmozdítása terén a konkrét cselekvések gyakorlati megvalósításának lényeges eszköze. Különösen fontos a civil szervezetek számára, amelyek szilárd alapra találnak benne kezdeményezéseik beindításához.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB általánosságban véve kedvezően fogadja az új EIDHR-t, melynek jelentősége vitathatatlan az emberi jogokkal kapcsolatos európai politika támogatásában a világban. Az EGSZB szintén üdvözlö az eszközhez rendelt pénzügyi források megemelését. Speciális gyakorlatának köszönhetően az EGSZB készen áll a harmadik országok civil társadalmának támogatására, mely az eszköz forrásainak elsőrendű címzettje kell hogy legyen. Végül az EGSZB határozott hasonlóságokat állapít meg az eszköz témái és a saját „Küikapcsolatok” szekciója által meghatározott stratégiai prioritások között.

4.2 Az EGSZB ugyanakkor kiemelt két általános jellegű elemet, és két követelményt kíván hangsúlyozni: 1) nagyobb jelentőséget kellene tulajdonítani a **gazdasági, szociális és kulturális jogok**,

különösen a nemzetközi munkajog védelmének az EIDHR általános keretében (a gazdasági, szociális és kulturális jogok ugyanis kiindulópontként szolgálhatnak az állampolgári és politikai jogok előmozdításához a későbbiekben, főként a problematikusabb országok esetében), és 2) **aktívabb szerepet kellene szánni az EGSZB-nek és a szervezett civil társadalomnak** az európai intézmények bevonásával zajló, az emberi jogokkal kapcsolatos különböző konzultatív folyamatokban ⁽¹²⁾.

4.3 Az EIDHR-re vonatkozó rendelet kimondja, hogy „az emberi jogok kultúrájának kiépítésére és fenntartására, valamint a demokráciának a (...) működőképessé tételére irányuló feladat (...) olyan folyamatos kihívás”, amelynek nem lehet megfelelni, ha a gazdasági és szociális jogokat nem tartják teljes mértékben tiszteletben. **A munka és a munkajog védelme** az ILO-megállapodásoknak megfelelően a harmadik országok fejlődésének lényegi szempontját képezi napjainkban. Amint arra az Európai Bizottság emlékeztet, „az Európai Unió azon a véleményen van, hogy a szociális jogok és a munkanormák tiszteletben tartása a tartós és méltányos társadalmi-gazdasági fejlődés záloga”, és ezért „a főbb szereplők között szerepelnek a szociális partnerek is (munkaadói és szakszervezetek) (...) A szakszervezetek gyakran a legjelentősebb tömegszervezetek a partnerországokban és a nemzetközi munkaügyi szabványok őrei” ⁽¹³⁾.

4.4 Fentebb már érintettük a szervezett civil társadalom részvételének kérdését, elsősorban az EU és a harmadik országok közötti megállapodásokról szóló tárgyalási folyamatok során. Azonban nem kizárólag itt van szerepe. A szervezett civil társadalmat még jobban be kellene vonni a döntéshozatali folyamatba, valamint a külső támogatással kapcsolatos stratégiai és éves programok kidolgozásába is. Igaz, hogy a jelenlegi tervek szerint az Európai Bizottság konzultál a civil szervezetekkel az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésekről. Ezt az eljárást ugyanakkor átláthatóbbá, valamint az intézményi ütemezésben való szerepeltetés révén hivatalossá kellene tenni.

4.5 Különösképpen a támogatásban részesülő országban működő uniós delegációkkal történő konzultáció tűnik alapvetően fontosnak a támogatás és a társadalom valós szükségletei közötti valódi koherencia biztosításához ⁽¹⁴⁾.

4.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a civil társadalommal folytatott rendszeres konzultáció nemzeti, regionális és

⁽¹²⁾ Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a szervezett civil társadalom nem csupán az EIDHR, hanem az EU külső támogatásával kapcsolatos valamennyi eszköz számára fontos. Kéri például, hogy a DCI-be beépített „menekültügy és migráció” tematikus program alapvetően a migránsok gazdasági, szociális és kulturális jogainak előmozdítását célzó civil társadalmi kezdeményezések támogatására irányuljon, az EU migrációs politikáiról 2008 júliusában elfogadott véleményeiben meghatározott prioritások figyelembevételével. Lásd a „Migráció és fejlesztés: lehetőségek és kihívások” című véleményt (előadó: Sukhdev SHARMA) HL C 120., 2008.5.16., 82. o.

⁽¹³⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: Az Európai Unió szerepe az emberi jogok és a demokratizálódás előmozdításában a harmadik országokban (COM(2001) 252 végleges).

⁽¹⁴⁾ Különösképpen figyelni kell a pénzügyi források koherens elosztásának biztosítására a különböző országok és földrajzi övezetek között, tekintetbe véve az objektív feltételeket és a valós szükségleteket.

⁽¹¹⁾ EIDHR Strategy Paper 2007–2010 (kizárólag angol nyelven), DG RELEX/B/1 JVK 70618, a EuropeAid internetes oldalán.

helyi szinten egyaránt fontos. Az EGSZB ezért valamennyi szint képviselőit arra ösztönzi, hogy bármely stratégiai dokumentum kidolgozása vagy stratégiai döntés meghozatala előtt vonják be a civil társadalmat minden politikai döntésbe. Mivel ezen a területen nincs teljesítményértékelés, az EGSZB a civil társadalommal folytatott konzultációs folyamat megerősítése érdekében a konzultáció rendszeres megfigyelését és értékelését ajánlja, a megfigyelt tények alapján pedig a bevált módszerek értékelésének kialakítását.

4.7 E célból az EGSZB a szervezett civil társadalom és az EU delegációi közötti valódi *párbeszéd* felélesztésének szükségességét hangsúlyozza. Az EGSZB tehát reméli, hogy az EU valamennyi delegációja nagymértékben közre fog működni a projektek megvalósításában, és e feladathoz rendelt speciális személyzettel rendelkezhet majd, például „civil társadalmi felelősökkel”, amint az egyes helyeken már létezik.

4.8 Az EGSZB kéri, hogy az EIDHR megvalósításához rendelt humán- és költségvetési forrásokat a civil társadalommal folytatott projektek sajátosságaihoz, valamint a rájuk jellemző időbeli, személyügyi és pénzügyi kockázati korlátokhoz igazítsák mind az Európai Bizottság harmadik országokban működő delegációjánál, mind pedig az előbbi székhelyén⁽¹⁵⁾. Ehhez a humán erőforrások speciális kiválasztási és képzési folyamatára van szükség az Európai Bizottság által már meghozott pozitív intézkedéseken túlmenően.

4.9 Az EGSZB különösen az Unió számára valóban rendelkezésre álló eszközök felmérését kéri a civil társadalom érintett szervezetei számára nyújtandó adminisztratív kapacitásfejlesztésre irányuló kezdeményezések támogatásával kapcsolatban, így a civil társadalom független és informális, kisebb szervezetei esetében, annak figyelembevételével, hogy azoknak konkrét és gyakran kis összegű közvetlen támogatásra (*core funding*) van szükségük.

5. Részletes megjegyzések

5.1 1. célkitűzés:

Az EGSZB kedvezően fogadja az **egyesülési jog, valamint a szakszervezetek létrehozásához és az azokba való belépéshez való jog** mint kiemelt cselekvési alap külön beillesztését e célkitűzés keretében.

Kívánatos lenne azonban ehhez hozzátenni a **kollektív tárgyalás jogát**, az egyesülési jog kiegészítéseként, a Nemzetközi Munkáügyi Szervezet (ILO) egyezményeinek megfelelően.

⁽¹⁵⁾ Az EIDHR-hez rendelt források jelenleg az együttműködési programokra rendelkezésre álló alapok 10 %-át teszik ki. A források fennmaradó részét kétoldalú megállapodások és „költségvetési támogatási” programok révén biztosítják a támogatásban részesülő ország számára. Következésképpen azon túl, hogy a legjelentősebb keretek kormányzati szinten jelennek meg, a rendszer logikája szerint a delegáció dolgozói nagyobb érdeklődést mutatnak és jobban hajlanak a pénzügyi szempontból nagyobb prioritást élvező programok felé.

Az EGSZB emlékeztet arra, hogy ezek a kérdések lényegi jelentőségűek számos ország számára⁽¹⁶⁾. Ezekben ugyanis megtagadják az olyan alapjogokat, mint a szólás- és az egyesülési szabadság, és egyes szakszervezeti tagok gyakran az életükkel fizetnek az emberi jogok védelmében folytatott küzdelmükért. Ebben az összefüggésben a szolidaritás és a nemzetközi támogatás szükséges a helyi szervezetek támogatásához, amennyiben lehetséges, a szociális partnerek összességének részvételével⁽¹⁷⁾.

Az EGSZB mindazonáltal hangsúlyozza a vállalkozás szabadságának fontosságát, mely jog célja a gazdasági fejlődés, és melynek gyakorlását számos országban akadályozzák.

5.2 2. célkitűzés:

Ez a célkitűzés a demokratikus reformokra, a különböző csoportok érdekei összehangolásának támogatására, valamint a részvétel és a képviselet megszilárdítására összpontosít. Az EGSZB hangsúlyozza a **társadalmi párbeszéd hiányát** a cselekvési tervben felsorolt prioritások között.

Jóllehet az egyesülési jogot újból idézi, a társadalmi párbeszédet kifejezett prioritásként kellene említenie mint a részvétel és a képviselet, valamint az érdekek – jelen esetben éppen a szociális partnerek (munkaadók és munkavállalók) érdekei – összehangolásának teljes értékű eszközét. A társadalmi párbeszéd a felek érdekeinek ütköztetését lehetővé tévő módozat, melynek alapján maguk a felek jutnak megegyezésre. Az egyenlő képviselet elve, valamint a demokrácia alapelveinek megerősítése egy ilyen folyamat szerves része. A társadalmi párbeszéd tehát konkrét bizonyítéka a szólás- és az egyesülési szabadság gyakorlásának, melyek az EIDHR-ről szóló rendelet megfogalmazásában „*nélkülözhetetlenek a politikai pluralizmus és a demokratikus folyamat számára*”.

A társadalmi párbeszéd megvalósítását, mely az EU-n belül a szociális partnerek közötti megállapodás modellje, a harmadik országokban is támogatni kell, ahol éppenséggel fejleszteni és erősíteni kell a demokrácia dinamikáját. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy e jellegzetességeknek köszönhetően a társadalmi párbeszéd inkább megelőző, mint megoldási eszközként is szolgál a konfliktusok esetében.

Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az egyesülési szabadság és a társadalmi párbeszéd alapvetően fontos elemei a *tisztességes munkát* támogató politikák végrehajtásának, melyeket 2006-ban mind az Európai Bizottság, mind pedig a Tanács formálisan elfogadott⁽¹⁸⁾. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az EIDHR stratégiai dokumentuma kifejezett utalást is tartalmaz a tisztességes munkafeltételek elősegítésére. Ezért reméli, hogy ezek az észrevételek valóságos célkitűzéseivé válhatnak az emberi jogok előmozdítását célzó eszközöknek.

⁽¹⁶⁾ Lásd az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának internetes oldalát.

⁽¹⁷⁾ Lásd a CESE sz. EGSZB-véleményt: „Az egyesülési szabadság a mediterrán partnerországokban”, előadó: Juan MORENO PRECIADO, HL C 211., 2008.8.19., 77. o.

⁽¹⁸⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Tisztességes munka mindenki számára: Az Unió hozzájárulása a tisztességes munkára vonatkozó menetrend végrehajtásához (COM(2006) 249 végleges).

5.3 3. célkitűzés: Az emberi jogok védelmezői

Az EGSZB kéri, hogy nagyobb figyelmet kapjanak a munkajog védelmezői, és javasolja az emberi jogok fenyegetett védelmezőinek nyújtott támogatás megerősítését a civil szervezetek hálózataival történő együttműködésben ⁽¹⁹⁾.

Az EGSZB javaslata szerint megfontolás tárgyává kellene tenni az „információs központok” létrehozását az emberi jogok védőinek támogatására, amely központok lehetővé tennék az EU intézményei és szervei számára, hogy saját hatókörükben hálózatokban dolgozzanak (ideértve az Európa Tanácsot is, mely már tett ebben az irányban kezdeményezéseket).

Végül javasolja a Régiók Bizottságával való együttműködés támogatását, valamint ez utóbbi közvetlen bevonását az e téren meghozott kezdeményezésekkel kapcsolatban (lásd például a *menedékvárosokat* ⁽²⁰⁾).

Kelt Brüsszelben, 2009. január 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

5.4 Az EGSZB speciális szerepe

Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy rendszeresen konzultáljon vele az EIDHR-rel kapcsolatban. Az EGSZB mint az európai intézmények konzultatív szerve, melyben a szociális partnerek és a civil társadalom egyéb szervezetei képviseltetik magukat, akik aktív partnerségben dolgoznak a harmadik országok civil szervezeteivel, értékes hozzájárulást nyújthat az eszköz stratégiai tervezése, valamint értékelése esetén is.

Az EGSZB – az Európai Parlament gyakorlata mintájára – javasolja, hogy hozzanak létre egy EIDHR nyomonkövetési bizottságot, amelynek feladata egyrészt a pénzügyi eszközökre vonatkozóan bevezetett új eljárások keretében felmerülő, sürgős konzultációs kérelmek megválaszolása lenne, másrészt pedig annak biztosítása, hogy az EIDHR tervezését és végrehajtását nyomon kövessék.

Végül az EGSZB támogatást nyújthat a „problematikusabb” országok civil társadalmának a választások utáni nyomon követés keretében a demokratikus rendszerek megszilárdítása érdekében (demokratikus intézmények létrehozása, például olyan intézményeké, amelyek biztosíthatják a szociális partnerek közötti párbeszédet).

⁽¹⁹⁾ Gondoljunk például a Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség Emberi és szakszervezeti jogi osztálya által felállított együttműködési és reagálási mechanizmusokra az emberi és szakszervezeti jogok megsértésének esetében.

⁽²⁰⁾ Lásd például: <http://www.icorn.org/>